

POSTMODERN PARADİGMADA POPÜLER VE EDEBÎ ROMAN KARŞILAŞTIRMASI: AZRAA-EEL MENKİBELERİ İLE PUSLU KİTALAR ATLASI

(Dil ve Edebiyat Dalı)

Hazırlayanlar

Onur KELEŞ*

Ece Nur YÜKSEL**

Danışman

Cevriye Sezen GÖNENC***

Okul

Beylikdüzü Cahit Zarifoğlu Anadolu Lisesi

ÖZET

Modernleşme süreci boyunca pek çok sanat dalında etkisini gösteren popüler kültürün edebiyat kolu, piyasa şartlarını gözeterek okuyucuların güncel beklentilerini karşılayacak kurmaca eserler üretmeye meyillidir. Kısa sürede önemli gelişmeler elde eden bu sektör, estetik değere ulaşma amacı taşımasa da edebiyat dünyasında bir şekilde yer edinmiştir. Özelinde popüler romanların edebî ölçütlerde değerlendirilmek isteği ise bazı kesimler tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Meydana gelen fikir ayrılıkları sebebiyle popüler romanın tanımı da son iki yüzyılda sürekli bir değişim içinde olmuştur. Öyle ki, günümüzde bile herkes tarafından kabul edilen bir tanımı yoktur. Okurlar kadar edebiyat tarihçileri de artık yenilikleri takip edememekte, genel özelliklerine araştırmanın giriş bölümünde değinileceği bu iki kavramın ayrımını yapmakta zorlanmaktadır.

Çalışma, romanda edebîlik ile popülerlik kıstaslarını gösterebilmek için uygun ortam hazırlayan postmodern bir paradigmada ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu düşünceden hareketle öğrencilerin konu hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi amacıyla İstanbul'da bir mülakat çalışması düzenlenmiştir. Hemen sonrasında, postmodern anlayışla tarihî bir fantazyaya ölçeğinde yazılmış iki romanın mukayesesi yer almaktadır. İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kitalar Atlası romanı edebî kabul edilirken; Uğur Batı'nın Azraa-cel Menkıbeleri romanı popüler sayılmış ve romanlar temel başlıklar altında kıyaslanmıştır.

* bczl.onur@gmail.com

** yukselece1@gmail.com

*** sezengonenc@gmail.com

Araştırma neticesinde, romanların içeriklerinden çok ait oldukları türlere veya kullanılan dilline bakılarak yargılandığı öğrenilmiştir. Elde edilen bulgulardan çıkarımla; edebî romanların detaylı karakter analizleriyle sosyal mesajlar verme eğiliminde olduğu, okurun zaman geçirmesinden çok düşünmesinin hedeflediği anlaşılmıştır. Buna karşılık popüler romanların beşerî menfaati birincil amaç kabul ettikleri, olay ağırlıklı anlatımın okurun beklentilerine göre yazıldığı görülmüştür. Bu bağlamda çalışma; roman farklarının açıkça ifade edilmesi, bireylerin mevcut algılarını değiştirip roman seçiminde daha bilinçli tercihler yapması bakımından büyük bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Popüler roman, edebî roman, postmodernizm, İhsan Oktay Anar, Uğur Batı, Puslu Kıtalar Atlası, Azra-
eel Menkıbeleri.

GİRİŞ

Batılı medeniyetlerce kurumsallaştırılmış kapitalist düşünce sonucu oluşan popüler kültür, on dokuzuncu yüzyılın yarısından itibaren Türk edebiyatının kurmaca metinlerinde yerini almıştır. Böylece popüler edebiyat denen piyasa dostu sektör ortaya çıkmış, roman başta olmak üzere farklı türlerde çok sayıda tartışmayı beraberinde getirmiştir. Edebî değer taşıdığı düşünülen türdeşleriyle mukayese edilmiş ve zaman içinde çeşitli tanımlarla sınırlandırılmaya çalışılmıştır.

Önceleri ayrımı kolayca yapılabilen popüler ve edebî romanların günümüzde birbirlerinden ayırt edilebilmesi oldukça zorlaşmıştır. Bu sorunun en önemli nedenleri, okurun gelişen sinema ile televizyon sektörü karşısında beklentilerinin artması ile piyasa romanlarının edebî ölçütlere uyulmaya çalışılarak yazılması şeklinde temellendirilebilir. Sağlık'ın (2010; 9); edebiyat bilimcilerinin, adına dair ortak bir karar veremeyip ciddiye almadığını vurguladığı popüler roman için yapılan tanımların çoğu, aynı özellikler üzerinde durmaktadır. Çakmakçı'ya (2012; 8) göre popüler roman kavramı, sanat değeri taşımamakla beraber okurun hayal gücünü zorlamayan, eğlendirmeyi amaç edinmiş kolay tüketilen yüzeysel eserleri içine alır.

Popüler romanların düşündürmek için değil, eğlendirmek için yazıldığı vurgulanmakta ve herhangi bir estetik değere sahip olmadığından bahsedilmektedir. Kitle edebiyatı (Doğan, 1995; 1015) olarak da ifade edilen popüler edebiyatın romanlar üzerindeki etkisine ilişkin diğer bir tanımlama ise şöyledir: "Popüler romanın vasıfları göz önünde bulundurulduğunda bu tür, anlık etki uyandırmak, çabuk unutulmak, ticari kaygıyla yazılmak, basılmak ve dağıtılmak; gerçeklikten uzak olmak ve sanat-estetik değerden yoksun bulunmak gibi sebeplerle hep ikinci sınıf edebiyatı olarak görülmüştür." (Acer, 2013; 4)

Popüler romanların hayal gücüne dayalı olması gerektiğinin üzerinde duran tanımda ayrıca bir tür sınıflandırması bulunmaktadır. Gerçekle ilişkilerine göre kategorileştirilmiş edebiyatın popüler kabul edildiği göze çarpmaktadır. Buna karşılık eserin edebî değeri şu şekilde ifade edilmiştir: "Bir metni edebî kılan elbette tekniğidir. Roman ne anlattığından daha çok nasıl anlattığı ile kıymet kazanır." (Coşkun, 2014; 5) Öyleyse romanların popüler sayılıp sayılmayacağı yazılma amaçları ve türlerine bakılarak değerlendirilirken romanları edebî yapan unsurun içerik olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Fakat günümüz okuyucu kitlesinin popüler ve edebî roman ayrımını yapmasında zorlanması, tanımlamaların yetersiz olduğunu göstermektedir.

Diğer yandan popülerlik ve edebîlik çatışmasının özellikle son elli yılda önem kazanan postmodern edebiyatı etkilemediği, dolayısıyla bu kapsamda yeterince çalışmanın da yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bayram (2007; 2), varlıkların görünenden öte yüzlerini konu alan postmodernizmin amaçlarını, gerçekle kurmaca arasındaki bağın belirtilmesi biçiminde tanımlar. Buna göre postmodern romanlar; metinlerarasılık, parodi ve pastiş gibi yöntemlerle gerçekle ilgisini koparmayan fakat bütünüyle kurmaca olan kurgular sunar. Sonucu olarak; var olan popüler ve edebî tanımlamalar, postmodern düşüncede yazılan romanlar için uygun olmamakla birlikte yüzeysel kalmaktadır. Bu da postmodern türdeki romanları, edebî veya popüler kategoriye koymayı her ne kadar güçleştiriyor olsa da yazarın çeşitli bakış açıları ile çok anlamlılık sağlayabildiği postmodern anlatının, bahsedilen kavramların farklarını açıkça ortaya koymak için benzersiz bir araç olduğu düşünülmektedir.

Postmodern romanların içeriklerine ise şöyle değinilmiştir: "Post-modern romanın adeta miri malı olarak ziyadesiyle kullandığı iki temel alan, tarih ve metafiziktir." (Coşkun, 2014; 1) Buna göre tarihî postmodern kurmaca metinlerinin doğaüstü unsurlara yer verdiği anlaşılmaktadır. Metafizik öğeler ise kaynağını elbette tarihten alır. Bu nedenle tarihî ve fantastik nitelendirmeleri sık sık bir bütün düşünülür. Bunun en önemli sebebi, bilimsel araştırmanın aydınlatmada yetersiz kaldığı tarihsel sürecin büyük bir kısmının fizik ötesi nitelikler taşıyan efsane ve mitlerden oluşmasıdır. Birbirlerinden bağımsız ifade edilemeyen tarih ve fantazyaya, pek çok alanın literatüründe yer edinmiştir. Ancak Türk edebiyatında özellikle son yirmi yıldır popüler kültür başlığı içinde ele alınmakta, edebî ölçütlerde incelenememektedir.

Bu durumun en kabul edilebilir nedenleri Şu Şekilde ifade edilmiştir: “Fantastik edebiyat yazımının 2000’li yıllarda yani toplumsal iliŐkilerde görülen aŐınmanın hızlanmaya baŐladıĐı bir dönemde ortaya çıkması bu nedenle tesadüfi değildir. Yerli fantastik romanlara ilgi de toplumsal yaŐamın yerini bireyselliğe bırakmaya baŐladıĐı bu dönemde baŐlamıŐtır.” (UĞur, 2009; 274) Diğer bir deyiŐle, fantastik ve tarihî romanlar birer günlük sorunlardan kaçıŐ aracı Şeklinde kabul edilmektedir. Bu sebeptendir ki konularından dolayı toplumsal olaylara değinmeyen, yalnızca eğlendirme üzerine kurulu romanlar olarak düşünülür ve popüler kabul edilir.

Çalışmanın Amaç, Yöntem ve örneklemeleeri

ÇalıŐmayla, okurun ayırt etmekte zorluklar yaŐadıĐı edebî ve popüler özelliklerin; karŐılaŐtırma için uygun ortam hazırladığı düşünülen postmodern düşüncede, tarihî fantazyta temasıyla incelenip ortaya konulması amaçlanmıştır. AraŐtırmada  rnekleme için kullanılan İhsan Oktay Anar’ın *Puslu Kıtalar Atlası* (1995) adlı romanı edebî sayılırken, UĞur Batı’nın *Azraa-eel Menkıbeleri* (2016a) adlı romanı popüler kabul edilmiştir. Edebî ve popüler roman ayırımı, kıyaslama yöntemiyle bahsedilen iki roman üzerinden yapılmıştır. Araştırma konusu, postmodern paradigmada Osmanlı fantazyası  l eğinden oluŐurken alanı ise İstanbul iliyle sınırlandırılmıŐtır.

Çalışma sonucu elde edilen bulgular ise iki bölüm halinde ele alınmıŐtır: İlk bölümde konu hakkındaki genel yargıların araŐtırılması için İstanbul ilinde eğitim görüp yaŐları on  c ile yirmi arasında deĐiŐen on beş öğrenciden mülakat yoluyla bilgi toplanmıŐtır. Bireylerin edebî veya popüler roman tercihlerinin sebepleriyle söylenmesi istenmiŐtir. İkinci bölümde romanların mukayesesi yer alır. Eserler, çeşitli özellikler bakımından kıyaslanmıştır.

Popüler ve Edebî Romanlar Hakkında Okurların Genel Yargıları

Mülakat sonucunda kaynak kişilerin sekizi (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8) edebî romanları; kaynak kişilerin yedisi ise (K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15) popüler romanları okumayı tercih ettiklerini bildirmiŐtir.

Edebî romanları seçenler, buna gerekçe olarak; edebî romanların, okurun dilini geliŐtirip okura yeni bakış açıları katması (K1, K2), insanı daha çok içine çekmesi (K4), kendisini daha önceden kabul ettirip özel bir yerinin olması (K3, K6, K7), milli değerleri yansıtması ve daha

faydalı olması (K5), daha ilgi çekici ve akıcı olması (K8) özelliklerinden dolayı okuduklarını söylemişlerdir. Buna karşılık popüler romanlardan, belli bir okuyucu kitlesine, beğenilmek için yazıldığı (K6), yalnızca yaşanan olayları dolaylı bir şekilde anlattığı (K2), düşündürmeyip kişiyi geliştirmediği (K1) gibi sebeplerle uzak durduklarını belirtmişlerdir.

Popüler romanları seçenler, buna gerekçe olarak; popüler romanların, fantastik öğeler barındırıyor olması (K9), günümüze daha yakın bir dil kullanılıp kelimelerin daha kolay anlaşılır olması (K10, K14), eğlendirici ve günlük sorunlardan uzaklaşmak için uygun bir araç olması (K11, K13) nedenlerini sunmuştur. Diğer yandan edebî romanları, ilgilerini çekmeyip sıkıcı olduğu (K11, K12), çok fazla detay ve incelik içerdiği (K15) gerekçeleriyle okumadıklarını dile getirmişlerdir.

Bir Popüler Roman, *Azraa-eel Menkıbeleri* ve Bir Edebî Roman, *Puslu Kıtalar Atlası: Mukayese*

1. Olaylar ve Karakter Analizleri

Tam adıyla, *Azraa-eel Menkıbeleri: 'Osmanlı Mahzeninden Hayal Et Kıssaları Menkıbeleri'* romanında olaylar, mevzu adı verilen bölümlere ayrılmıştır. Romandaki bölümler, birbirlerinden bağımsız olmakla beraber yirmi beş mevzudan oluşmaktadır. Her bir olay, konusunu menkıbe, efsane ve mitlerden alıp bunları Osmanlı tarihi içinde inceler ve *sonuç tefrikası* adlı başlıkta bir bütünlük kazanır. İlişkili olarak Batı (2016b), romanın sonlanmadığı, on serilik devam kitaplarının geleceğini planladığından röportajı sırasında bahsetmiştir. Batı (2016c), her bir mevzunun kısa bir film gibi görünmesini isteyip romanı, filminin çekilmesi hayaliyle yazdığını söylemiştir.

Romanın mevzularında karakterlerin düşünce ve hayallerine neredeyse hiç yer verilmemiş olup olaylar karakterlerden baskındır. Batı ile Doğu kültürü sentezlemesi ise daha çok tipler üzerinden yapılmıştır.

Puslu Kıtalar Atlası romanında ise helezonik olay örgüsü bulunur; ilk bakışta bağımsız gibi görünen olaylar, farklı mekân ve zamanlarda bağlanıp bütünleşir. Romandaki postmodern yapıyı oluşturan bu sarmal düzen, birçok ahlaki konunun incelenmesine ortam sağlamıştır. Yedi farklı fakat eşgüdümlü hikâyeden oluşan romanda doğaüstü öğeler Osmanlı tarihinde ele alınır. Kurgulanan imgelemler yoluyla kurmaca ile gerçek iç içe bir hale getirilmiştir. Romanda

Batı'ya ve Doğu'ya ait unsurların belli başlı tipler yerine daha çok düşünce mekanizmalarıyla aktarıldığı görülür.

Romanda sık sık karakterlerin iç dünyası okura yansıtılmış; yaptıkları sorgulamalar, aldıkları kararlarla düşünüş biçimleri arkasında yatan nedenler, detaylı ve sistematik bir şekilde aktarılmıştır. Karakterlerin gelişim sürecinde olaylar yalnızca arka planda tutulmuş, evrensel nitelikte sosyal mesajlar ana öyküye yedirilmiştir:

“Yaşanılanlar, görülenler ve öğrenilenler ne kadar acı olursa olsun, macera insanoglu için bir nimetti. Çünkü dünyadaki en büyük mutluluk, bu Dünya'nın şahidi olmaktır” (s. 91).

2. Anlatıcı Özellikleri

Azraa-eel Menkıbeleri'nde olaylar çoğunlukla gözlemci bakış açısıyla anlatılmıştır. Anlatıcı, kitabın girişinde tanıtıldığı üzere Amr Bin Azraa-eel adında muamma bir varoluştur. Anlatıcı, sık sık mevzularda olayın akışını keserek okura bilgi verir veya açıklamalar yapar:

“Daha önce de sözünü ettiğimiz, adam mı yoksa üç harflilerden mi olduğu bilinmeyen Midyatlı Bismillahi Şerif tarafından yetiştirilmiş Civelek, çocukluğundan beri aksatmadan her gece, ertesi gün öleceğini gören bir zavallı âdemdi. Yani en azından biz onun âdemoğullarından olduğunu zannediyoruz” (s. 132).

Puslu Kıtalar Atlası'nda tek bir anlatıcı yoktur; çoğulcu bir anlatım mevcuttur. İlâhi bakış açısı hâkimdir. Yazar, postmodernizm ilkelerine bağlı kalacak şekilde anlatıda üstkurmaca tekniklerinden yararlanır, okuyucuyla iletişimini roman boyunca sonlandırmaz:

“Bu kör ve sağır adam, görüp işitmemesine rağmen olan biten her şeyi bildiğini, çünkü her şeyin, yani bu sihirbazla çırağının, meyhanede içilen şarabın ve bu şarapla sarhoş olan herkesin, bütün Galata'nın, içindeki herkesle birlikte bütün Kostantiniye'nin, hatta bütün Dünya'nın, sadece ve sadece, zihninin bir ürünü olduğunu söylüyordu” (s. 190).

3. Zaman, Mekân ve Kişiler

Azraa-eel Menkıbeleri'nde zaman, mevzulara göre değişmekte ve genel anlamda on beşinci yüzyıl ile yirminci yüzyıl arasında olup Osmanlı İmparatorluğu'nda geçmektedir:

“Hikâyeleri anlatanlar, eserleri nakledenler ve zamanın olaylarını bildirenler, kâh hayret-ü minnet, kâh ibret-ü nefret ile rivayet ve hikâyet ederler ki; zaman-ı evvelde her ne kadar sonradan İstanbul diye bilirse de Engürülü Abraham'ın tabiriyle Lisan-ı Al-i Osman'da İslambol derler bir şehir var imiş. Bundan 461 sene evvel sadece bu şehir değil, tüm dünya acaip işlerin döndüğü, isyanların ve insanların küfürlerinin haddinin hesabı olmadığı, Memâlik-i İslâm'ın sancıda durduğu, tüm ezilenlerin kalbinde mahşerin kurulduğu bir yer imiş” (s. 95).

Romanda karakterler, Batı kültüründe sıkça rastlanan vampir, kurt adam gibi doğaüstü yaratıklar, Doğu kültüründe olan cin, iblis ve meleklerle Osmanlı tiplerini dâhilinde sentezlenmiştir. İyi-kötü mücadelesine rastlanılır; iyiler hep iyi, kötüler hep kötüdür. Karakterlerin bazıları tarihin içinden alınırken (Piri Reis, Fatih Sultan Mehmet, Kösem Sultan vb.), bazıları bütünüyle kurmacadır. Anlatıcının dışında bir ana kahraman yoktur. Romanda zaman, mekân ve kişi tasvirlerinde sıkça Osmanlıca tamlamalar kullanıldığı, çok fazla detaya inildiği görülmektedir. Bu tasvirler aynı zamanda yazar tarafından kitapta resmedilerek okura sunulur.

Puslu Kıtalar Atlası, 1681-1684 yılları arasında Osmanlı'nın başkenti olan İstanbul'da geçmektedir:

“Ulema, cühela ve ehli dubara; ehli namus, ehli işret ve erbab-ı livata rivayet ve ilan, hikâyet ve beyan etmişlerdir ki kun-ı Kâinattan 7079 yıl, İsa Mesih'ten 1681 ve Hicretten dahi 1092 yıl sonra, adına Konstantiniye derler tarrakası meşhur bir kent vardı.” (s. 13)

Romanda karakterler, parodi yöntemiyle mizahi anlamda işlenen sıradan Osmanlı tiplerinin yanında tamamen kurmaca ana karakterler (Uzun İhsan Efendi, Bünyamin) ve yan karakterlerden (Ebrehe, Arap İhsan, Alibaz, Kubelik, Hıncıryedi vb.) oluşur. Aynı zamanda tarihsel üstkurmacalarda fonetik bir yerelleştirmeyle uyarlamalar vardır:

“... Uzun İhsan Efendi, odasına çıkıp Kubelik'in getirdiği kâğıtları karıştırmaya başladı. Bir kitap tercümesiydi bu. Eser ZAGON ÜZERİNE ÖTTÜRME adıyla çevrilmişti. İlk sayfaya bakılırsa yazarı Rendekâr adında biriydi.” (ss. 44-45)

4. Dil ve Üslup

İncelendiğinde *Azraa-eel Menkıbeleri*'nde kullanılan dilin, atmosferik (Batı, 2016c) olması gerektiği öne sürüldüğünden dolayı bolca Osmanlıca seçkin kelime içerdiğine rastlanılmıştır. Romanın dil ve üslubu sinematiktir. Üslupta, bazılarının anlatıcı tarafından hemen sonrasında açıklandığı, atasözleri ve deyimler bulunur. Yazar; gerçek kişi, olaylar ve yapıtlar hakkında tarihî bilgiler vermekte, açıklamalar yapmakta veya yazdıklarının tercümesini yapmaktadır:

“Yüce Tanrı'nın hatt-ı hümayunuydu: Külli nefsin zaikatü'l mevt.”... Yani “Her nefis ölümü tadacaktır.” (s. 401)

“Mezamorta Civelek, doğum yurdu Midyat olan bir tanzifatçıydı. Tanzifatçı nedir dersiniz, bildiğin şehrin çöblerini temizleyen çöbçü deriz.” (s. 131)

Puslu Kıtalar Atlası'nda çözümleyici bir üslup görülür; imge ve sembollerden yararlanılmıştır. İroniler kullanılmış olup romanda mizahi bir üslup göze çarpar. Kıyasla daha seyrek kullanılan Osmanlıca'nın yanında çağrışım ve kültürel değeri yüksek sözcükler yer alır:

“Ey kör! Aç gözünü de düşlerinden uyan. Simurg'u göremesen de bari küçük bir serçeyi gör. Kaf Dağına varamasan bile hiç olmazsa evinden çıkıp kırlara açıl; böcekleri, kuşları, çiçekleri ve tepeleri seyret. Bırak dünyanın haritasını yapmayı! Daha hayattayken bir taşı bir taşın üstüne koy. Gülleri ve bülbülleri göremeyip gün boyu evinde oturan adam Dünyanın kendisini hiç görebilir mi?” (s. 21)

5. Anlatım Teknikleri

Uğur Batı, romanı gerilim ve gizem oluşturacak bir anlatıda yönetmen bakış açısıyla yazmıştır. Çok sayıda novelladan oluşan roman, mevzularında dinsel ve tarihsel üstkurmacalardan yararlanmıştır. İç diyalogla monologlar bulunmaz. Onun yerine bolca dış diyalog kullanıldığı göze çarpmaktadır. Anlatım, öykülemeye dayalıdır. Bu sebeple nesnellikle gözlemcilik ön plana çıkar. Daha çok açıklayıcı, düşsel, betimleyici, öyküleyici ve öğretici anlatım türlerine başvurulmuştur.

İhsan Oktay Anar ise anlatımında varlık felsefesi, bilgeliğin önemi ve boşluk fiziği gibi pek çok konuyu okurla buluşturmuştur. *Puslu Kıtalar Atlası*'nda iç diyalog ve monologlar önemli yer tutar. Benzer biçimde, karakterlerin ruhsal çözümlemeleri eserde yer almıştır. Pastiş, parodi, ironi, metinlerarasılık ve tarihsel üstkurmaca gibi postmodern anlatım teknikleri vardır. Yazar, mizahi bir anlatımla düşüncelerini romanda karakterler üzerinden yansıtarak toplumsal mesaj verme yolunu seçer. Soyut anlatım öne çıkar. Düşsel, betimleyici ve öyküleyici anlatım türleri baskın rol oynar.

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Eserlerin mukayesesi sonucu elde edilen verilerden hareketle postmodern şemada edebî ve popüler romanların farklarına değinilmiştir:

Edebî nitelikteki romanlarda olay ikinci planda kalır, asıl anlatılmak istenenler karakter analizleriyle aktarılır. Kurgu yalnızca sarmal olay örgüsüyle sınırlı değildir; felsefi, ahlaki veya bilimsel konulara değinmesi açısından detaylı fakat bir o kadar da düzenlidir. Bundan dolayı roman ne kadar kurmaca olursa olsun sosyal mesaj verme amacı taşıdığından gerçekle kopmayan bir ilişkisi bulunur. Kültürel ve geleneksel özellikler karakterler üzerinden değil,

daha çok düşünce sistemleriyle açıklanır. Bu tür romanlarda olay örgüsünün en büyük işlevi, okura farklı bakış açıları kazandıran karakterlerin gelişimini üstlenmektir. Oysa popüler romanlarda karakterlerden çok olaylar öne çıkarken, içeriği gerçeğe dayalı bilgiler ve detaylı tasvirlerle doldurarak okurun ilgisini çekmeye çalışır. Gerilim ve heyecanı canlı tutmak en önemli hedefleri arasındadır. Bu nedenle kurgunu genellikle senaryo mantığıyla yazıldığı göze çarpar. Karakterlerin düşünce ve hayallerine fazla yer verilmez; karakter analizlerinden çok okurun okuma isteğini güçlendirecek, ilgi çekici tarihsel bağlantıları olan hikâyeler önemsenir.

Edebî romanlarda ana düşünce psikolojik veya sosyolojik gözlemlerle aktarıldığından çoklu anlatım sıklıkla kullanılırken; popüler özelliktekilerde daha çok olay aktarımına önem verdiklerinden gözlemci bakış açısı tercih edilir.

Edebî romanlar, eserin tasarlanan tematik ve biçimsel özellikleriyle kurgu bütünlüğünü okura açıklamaya çalışmaz. Okur, bunu esere yerleştirilen küçük detaylardan süreç içerisinde öğrenir. Fakat popüler roman yazarı, okurun merak ve ilgisini baştan çekmek için bu bilgileri baştan sunma eğilimindedir.

Romandaki kahramanlara bakıldığında, edebî romanların özgün ve yaratıcı karakterler ortaya koyduğu; tipleri ise ancak parodi malzemesi olarak kullandığı dikkat çekmektedir. Mekân, kişi ve olay tasvirlerinde okur kaygısı bulunmadan özgür bir tavır izlenir; sosyal tabuların dışına çıkılmak amaçlanmıştır. Her ne kadar gerçekçi ve geniş betimlemelere yer verilse imgeler sayesinde okur, yaratılanlardan çeşitli anlamlar çıkarabilmektedir. Öte yandan popüler romanlarda daha çok okurun daha kolay alışabileceği, belli popüler bir kültüre veya topluluğa ait bilindik tipler kullanılması tercih edilir. Bütünüyle kurmaca olan karakterler ise bu tanıdık kültürden beslenmekte, okura yabancı gelmemektedir. Bu romanlarda tasvirler, okuma sürekliliği kazanılması amacıyla detaylar ile doldurulmuştur. Anlatılar, genellikle yoruma açık olmaz; yazarın kendi hayali ise sınırlıdır. Meydana gelen olaylar veya kişilerin bazen kitaba resmedilmiştir. Yer alan karakterler, yüzeysel olduklarından ötürü ait oldukları tanımlamadan roman boyunca çıkmazlar.

Günümüz postmodern edebî romanlarda anlatım tekniklerinden sık sık yararlanır. Kullanılan dilde imge ve semboller çok fazladır. Üstkurmaca ile gönderme yapılan öğeler yerelleştirme sürecinden geçirilmiş olup okurun ait olduğu kültürle iç içedir. Çağrışım ve kültürel değeri yüksek sözcükler kullanılır. Mizahi, masalsi bir üslupla anlatım akıcı hale

getirilirken; popüler romanlar sinematografik bir anlatım sunar; bu nedenle nesnellik öne çıkar. Postmodern popüler romanlarda okurun etkilenmesi hedeflendiğinden genellikle sanatsal bir dil kullanılmaya çalışılır.

Edebî özellikteki romanlar, okurların ilgisini çekebilecek değişik alanlarda kurgular üretip bu sırada onlara evrensel, geniş bir bakış açısı verilmesini amaçlar. Bu nedenle tüm okurlara yönelik olduğu söylenebilir. Popüler yazarlar ise romanlarını oluşturmadan piyasa kaygısıyla bir hedef kitlesi seçer ve kitlenin hoşuna gidebilecek karakterler veya konular yaratır. Ün ve gelir getirisi çoğunlukla birincil amaçtır; dolayısıyla devam romanları yazma eğilimindedirler.

Mülakatlarda verilen gerekçeler incelendiğinde ise, öğrencilerin edebî roman anlayışlarının son yirmi yılda yazılan eserleri kapsamadığına ulaşılrken; öğrencilerin yakın zamanda çıkan ve bir tür başlığı altında incelenebilecek romanları popüler kabul ettiği dikkat çekmiştir. Bireyle bağlılığına sıkça değinilen medyanın bunda önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Medya ve reklamcılık sektörünün popüler kültürün oluşturduğu popülist romanlara daha fazla değer verdiği ve onlardan beslendiği görülmektedir. Bundan dolayı özellikle genç kitle, günümüz edebî romanlarını yeterince takip edememekte ve konu hakkında ön yargılara sahip olmaktadır. Romanları yalnızca türleri ile kullanılan dile göre popüler veya edebî kabul etme eğilimi göstermektedirler. Bu bilgiden hareketle genç okurların, popüler ve edebi romanın gerçek ayrımlarının farkında olmadıkları anlaşılmaktadır.

Türkiye’de daha gelişme sürecinde olan postmodern edebiyat ise bu öğrenim sürecini kolaylaştırıp yirmi birinci yüzyıl edebî romanları genç okurlarla buluşturarak popüler edebiyattan ne denli farklı olduğunu gösterebilecektir. Estetik özelliklere sahip çağdaş postmodern romanların var olan algıyı yıkıp halka ulaşabilmesinde ise en büyük görev, medyaya olduğu kadar bilinçli eğitimcilere de düşmektedir. Ancak bu şekilde toplumun geçici ihtiyaçlarından beslenen kazanç odaklı popüler edebiyatın yeri, yarının ideolojilerini yansıtan sosyal içerikli eserlere bırakılacaktır.

KAYNAKÇA

- Anar, İ. O. (1995). “Puslu Kıtalar Atlası”. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Acer, F. (2013). “Popüler Roman ve Gençler Üzerindeki Etkileri -Bursa Örneği-“. Turkish Studies, cilt: 8, sayı: 4, s. 1-23.
- Bayram, Y. (2007). “Postmodernizm (Modernizm Ötesi)”. Baykara, sayı: 5, s. 37-39.
- Batı, U. (2016a). “Azraa-eel Menkıbeleri: ‘Osmanlı Mahzeninden Hayal Et Kıssaları’”. İstanbul: Everest Yayınları.
- Batı, U. (2016b, Nisan 26). İki Kıta Üç Köprü. [Radyo Programı]. İstanbul: Kent Radyo İstanbul. (A. F. Gülmez, Röportaj Yapan)
- Batı, U. (2016c, Nisan 21). “Gizemli ve Sır Dolu Bir Kitap”. (M. Gazetesi, Röportaj Yapan) <http://www.milliyet.com.tr/gizemli-ve-sir-dolu-bir-kitap-pembenar-detay-editorunsectikleri-2231137/>, [Erişim Tarihi: 15.06.2016]
- Çakmakçı, S. (2012). “Popüler Roman ve Muazzez Tahsin Berkand”. Doktora tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Elazığ.
- Coşkun, S. (2014). “Postmodern Zamanların Menâkıbnâmeleri”. Türk Edebiyatı, sayı: 486, s. 56-59.
- Doğan, Ş. (1995). “Bir Araştırma Problemi Olarak ‘Kitle Yazını’”. Türk Dili Dergisi, sayı: 225, s. 1015
- Sağlık, Ş. (2010). “Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Estetik Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar”. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Uğur, V. (2009). “1980 Sonrası Türk Edebiyatında Popüler Roman”. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, İstanbul.

KAYNAK KİŞİLER

K1: Alina SOYDAN, 1999, Mersin, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K2: Ayşegül TAŞDENİZ, 1997, İstanbul, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K3: Ece KAYA, 1999, İstanbul, Lise öğrencisi, 06.06.2016

K4: Gizem YİĞİT, 1997, İstanbul, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K5: İlayda DUMAN, 1999, İstanbul, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K6: İlknur ŞİŞMAN, 1998, İstanbul, Lise öğrencisi, 06.06.2016

K7: Muhammet Veli SOYARSLAN, 1996, İstanbul, Üniversite öğrencisi, 05.06.2016

K8: Umur LONGURLAR, 1999, İstanbul, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K9: Ayşe İlayda KAYA, 1999, İstanbul, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K10: Bengü HESAPÇI, 1998, İstanbul, Lise öğrencisi, 06.06.2016

K11: Cemile Nur ÇALAYIR, 1999, İstanbul, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K12: Hatice DOĞAN, 1997, İstanbul, Lise öğrencisi, 05.06.2016

K13: İlayda DEMİREL, 2003 İstanbul, Ortaokul öğrencisi, 05.06.2016

K14: İrem GÖBEKLİ, 1999, İstanbul, Lise öğrencisi, 06.06.2016

K15: Rezan HALİTOĞLU, 1998, Bükreş, Lise öğrencisi, 06.06.2016